

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ

24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2016

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:

ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΤΡΕΙΣ (3)

A.1.1. Να διευκρινίσετε τους εξής όρους: Εθνικές γαίες, Εθνικό Κομιτάτο **(μονάδες 8)**

A.1.2. Να αιτιολογήσετε

α) Γιατί τα κόμματα στη δεκαετία του 1880 ήταν πιο συγκροτημένα από το παρελθόν. **(μονάδες 6)**

β) Γιατί οι πρώτες απογραφές των προσφύγων κατά το πρώτο διάστημα μετά την Έξοδο δεν αποδίδουν την πραγματικότητα. **(μονάδες 6)**

A.2.1. α) Με ποια όργανα και διατάγματα ξεκίνησε το δυσχερές έργο της οργάνωσης της Κρητικής πολιτείας με την αποχώρηση των ξένων ναυάρχων από τις 10 Δεκεμβρίου 1898 έως τις 8 Φεβρουαρίου 1899 **β)** Ποια θέματα αντιμετωπίστηκαν με επιτυχία, εκτός από τα εκκλησιαστικά κατά τα πρώτα δύο χρόνια δημιουργίας; **(9+6 μονάδες)**

A.2.2.α) Ποια ήταν η αντίδραση των προσφύγων μετά τις ελληνοτουρκικές συμφωνίες του 1930 **β)** Ποια παράπονα από το ελληνικό κράτος εξέφρασαν γενικότερα οι πρόσφυγες κατά τη διαδικασία ενσωμάτωσής τους **(8+7 μονάδες)**

ΠΗΓΕΣ

B.1. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και τα δεδομένα των παραθεμάτων να καταγράψετε: **α)** τη σχέση Βενιζέλου –Κωνσταντίνου έως το 1915 καθώς και το από πού αντλούσε ο καθένας την υποστήριξή του **β)** την επιχειρηματολογία των δύο πλευρών κατά τη διάστασή τους στην εξωτερική πολιτική, όπως αυτή εκφράστηκε μέχρι το τέλος του 1915 και με τις άμεσες συνέπειες που είχε στο ίδιο χρονικό διάστημα. **(10+15 μονάδες)**

Κείμενο Α

Με την έκρηξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου διαμορφώθηκαν ταχύτατα δύο διαμετρικά αντίθετες προσεγγίσεις, με πόλους από τη μία το στέμμα, το οποίο έφερε πλέον από το Μάρτιο του 1913 ο Κωνσταντίνος και από την άλλη την κυβέρνηση των Φιλελευθέρων υπό τον Βενιζέλο. Στην διαμόρφωση των θέσεων των δύο πλευρών βάρυναν όχι μόνο θεωρήσεις στρατηγικής φύσεως, αλλά και ένα υπόστρωμα πολιτικό και πολιτισμικό. Η άνοδος του Βενιζέλου στην εξουσία το 1910, μετά την πρόσκληση του Στρατιωτικού Συνδέσμου αρχικά και την ανάθεση της εντολής σχηματισμού κυβέρνησης στη συνέχεια από το βασιλιά Γεώργιο Α΄, και η αναθεώρηση του συντάγματος το 1911 είχαν επαναφέρει τη σταθερότητα στο θεσμικό και πολιτικό. Είχε επιτευχθεί η επάνοδος των αξιωματικών στους στρατώνες και είχε αποκατασταθεί η συνοχή μεταξύ των βασικών πολιτειακών παραγόντων, του θρόνου και του κοινοβουλίου. Ενώ όμως η συνύπαρξή τους φαινόταν ομαλή, υπήρχε αμοιβαία καχυποψία, η οποία, ιδίως μετά την ανάρρηση στο θρόνο του Κωνσταντίνου, καθιστούσε την ισορροπία εύθραυστη.

Κείμενο Β

Μολονότι αυτή ήταν η πρωταρχική και δημόσια θεμελίωση της πολιτικής του, με βάση προφανή ελληνικά εθνικά συμφέροντα, ο Βενιζέλος προσωπικά φαίνεται ότι εμπνεόταν επίσης από έναν «ευρωπαϊκό πατριωτισμό» για τον οποίο τον κατηγορούσε αργότερα ο Δημήτριος Γούναρης. Όπως έλεγε χαρακτηριστικά ο Βενιζέλος (είπε) στις 8 Αυγούστου στον τότε ακόμη υπουργό Εξωτερικών Γεώργιο Στρέιτ, «η Ελλάς πρέπει να μετάσχει του αγώνος της ελευθέρως Ευρώπης κατά του βαρβάρου και ανελευθέρου μιλιταρισμού»...Αυτόν ακριβώς τον μιλιταρισμό θαύμαζαν και είχαν ως πρότυπο ο Κωνσταντίνος και το περιβάλλον του. Προσδοκούσαν και επιθυμούσαν τη γερμανική νίκη, ως προϋπόθεση και της δικής τους επικράτησης στην Ελλάδα. Ήσαν όμως υποχρεωμένοι να αναγνωρίσουν ότι η Ελλάδα δεν μπορούσε να συμμαχήσει με τις λεγόμενες Κεντρικές Δυνάμεις (Γερμανία και Αυστροουγγαρία). Λόγω γεωγραφικής θέσης, η χώρα βρισκόταν στο έλεος ενός ναυτικού αποκλεισμού από την Αντάντ (όπως άλλωστε αποδείχθηκε το 1916-1917). Επιπλέον τα ελληνικά συμφέροντα δεν ήσαν συμβατά με τις επιδιώξεις και ιδίως των συμμάχων της (Αυστροουγγαρίας, Τουρκίας, αργότερα και Βουλγαρίας)

Γ.Θ. Μαυρογορδάτος 1915 Ο Εθνικός Διχασμός σελ. 37

Κείμενο Γ

Πέραν της στρατιωτικής –στρατηγικής όψης, υπήρχε άλλο ένα θέμα που επηρέαζε τη στάση και την επιχειρηματολογία του αντιβενιζελισμού και αυτό ήταν η βαρύτητα του ρωσικού παράγοντα στο πλαίσιο της Αντάντ. Στην αντιβενιζελική συλλογιστική προέβαλλε με σαφήνεια η ασυμβατότητα της συμμετοχής της Ελλάδας σε μια συμμαχία η οποία υποσχόταν στη Ρωσία τον έλεγχο της Κωνσταντινούπολης και των Στενών, της κορωνίδας της Μεγάλης Ιδέας .... Η διαφωνία σχετικά με τη σκοπιμότητα της εμπλοκής της Ελλάδας στον πόλεμο οδήγησε στην (πρώτη) παραίτηση Βενιζέλου. Αφού εξετάστηκαν και άλλες δυνατότητες ο βασιλιάς ανέθεσε την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης στο βουλευτή Αχαΐας Δημήτριο Γούναρη.

Σ Ριζάς Το τέλος της Μεγάλης Ιδέας (Ο Βενιζέλος, ο αντιβενιζελισμός και η Μικρά Ασία) σελ. 27

Β.2.α) Πως ο ανταγωνισμός μεταξύ των παραγωγικών δυνάμεων του έθνους επέδρασε στην ανάπτυξη της Μεγάλης Ιδέας κατά τον 19^ο αιώνα **β)** Ποιο περιεχόμενο προσέλαβε η Μεγάλη Ιδέα κα τα την περίοδο πολεμικής ετοιμότητας 1910-1920; **γ)** Ποιες κοινωνικές δυνάμεις στήριξαν τον Ελευθέριο Βενιζέλο σε αυτές τις πολιτικές επιλογές; **(10+5+10 μονάδες)**

Κείμενο 1

Η Μεγάλη Ιδέα

Η προώθηση της επεκτατικής πολιτικής των διαφόρων εθνικών συνόλων βρισκόταν στα τέλη του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ου αιώνα στην ημερήσια διάταξη, στο μέτρο που ήταν πια σαφές ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν μπορούσε πια να αναστείλει το διαμελισμό της παρά μόνο βραχυπρόθεσμα. Σ' αυτό το πλαίσιο πρέπει να τοποθετηθεί η βαθμιαία αλλαγή της πολιτικής στάσης της ελληνικής μεγαλοαστικής τάξης από το τέλος του 19ου αιώνα και πέρα. Πράγματι, στα πρώτα πενήντα περίπου χρόνια της ανεξαρτησίας, η αστική τάξη της διασποράς αντιμετώπιζε με καχυποψία την οποιαδήποτε απόπειρα επεκτατισμού της ανεξάρτητης Ελλάδας προς τα οθωμανικά εδάφη. Και αν τα εθνικιστικά όνειρα της «Μεγάλης Ιδέας» κυριαρχούσαν στα διευθυντικά στρώματα και στη μικροαστική τάξη του ανεξάρτητου βασιλείου, δε συνέβαινε το ίδιο με την ελληνική αστική τάξη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, που ήταν υποχρεωμένη από τα ίδια τα πράγματα να υιοθετεί μια στάση συμβιβαστική και εφεκτική. Είναι αλήθεια ότι η διαφορά ανάμεσα στις δυο αυτές αντιτιθέμενες θέσεις,

όσον αφορά στο μέλλον του έθνους, δεν κρυσταλλώθηκε ποτέ σε οξείες πολιτικές συγκρούσεις. Αυτό όμως οφείλεται, κυρίως, στο γεγονός ότι το ελληνικό κράτος εξαναγκάστηκε πολλές φορές να απαρνηθεί τις επεκτατικές και φιλοπόλεμες τάσεις του κάτω από την πίεση της Μεγάλης Βρετανίας, η οποία φρόντιζε διαρκώς και με κάθε τρόπο να διατηρεί την εδαφική ακεραιότητα της Αυτοκρατορίας. Είναι άλλωστε χαρακτηριστικό, ότι όλες οι επεκτάσεις του ελληνικού εδάφους στο 19ο αιώνα δεν αποτέλεσαν κατακτήσεις των Ελλήνων, αλλά επιβλήθηκαν από την Μεγάλη Βρετανία, στο πλαίσιο μιας πολιτικής «βαλκανικής ισορροπίας», που διακυβευόταν από την προώθηση των αυστριακών, γερμανικών και κυρίως, των ρωσικών επεκτατικών σχεδίων.[...] Οι πολιτικές επιλογές προκαταλαμβάνονταν από τη βρετανική κηδεμονία: εκείνη επέβαλε μόνιμα στην Ελλάδα μια στάση ουδετερότητας και μετριοπάθειας, που ταυτιζόταν απόλυτα με τα συμφέροντα των μεγαλοαστών της διασποράς, αφού πίεζαν και αυτοί προς την ίδια κατεύθυνση.)

Εξάρτηση και αναπαραγωγή Κ. Τσουκαλάς

Κείμενο 2

Το σημαντικότερο ιδεολογικό στοιχείο της πολιτικής ζωής, η Μεγάλη Ιδέα, δεν ήταν βεβαίως και στοιχείο ιδεολογικής διάκρισης: όλα τα κόμματα συμφωνούσαν γύρω από τα βασικά προβλήματα του ελληνικού αλυτρωτισμού. Η μόνη περιοχή διαφωνιών ήταν η τακτική που θα έπρεπε ν' ακολουθήσει η εκάστοτε κυβέρνηση. Η παθολογική διόγκωση του αλυτρωτισμού αποδεικνύει την αποδέσμευση των κομμάτων από τις πραγματικότητες της οικονομικής αθλιότητας και της κοινωνικής αδικίας – ενώ από την άλλη πλευρά επέτρεπε και συντηρούσε αυτή την αποδέσμευση, αποσπώντας την προσοχή των κατωτέρων τάξεων από τα προβλήματά τους. Εννοείται ότι αυτό δεν σημαίνει ότι ο ελληνικός αλυτρωτισμός δημιουργήθηκε σε μian εσκεμμένη προσπάθεια να μεταστρέψει την προσοχή του λαού από την Ευρώπη του 19ου αιώνα, συνέπεια ενός εξαιρετικά περίπλοκου πλέγματος διεθνών και εσωτερικών συνθηκών. Απλοϊκή είναι επίσης και η άλλη, αρκετά κοινή άποψη, ότι η Μεγάλη Ιδέα ήταν «δημιούργημα» της αστικής τάξης.

Γ. Δερτιλή, Κοινωνικός μετασχηματισμός και στρατιωτική επέμβαση (1880-1909), σσ. 129-131

Κείμενο 3

Οι επεκτατικές επιχειρήσεις των Ελλήνων, που ως το 1900 απέβλεπαν κυρίως στη διεύρυνση της «πολιτιστικής» και οικονομικής τους εμβέλειας, θα πάρουν στο μέλλον άμεσα πολιτική μορφή. [...] Όλοι οι οικονομικοί πόροι των Ελλήνων διοχετεύονται σ' αυτή την «υψίστη εθνική προσπάθεια» και για πρώτη φορά οι μεγαλοκεφαλαιούχοι όχι μόνο δεν αντιτίθενται αλλά και συμμετέχουν ενεργά. Η επαπειλούμενη άμεση αντιπαράθεση των βαλκανικών εθνικισμών, που αντιστοιχούσε σε μian αύξουσα ένταση ανάμεσα στις ιμπεριαλιστικές δυνάμεις του κέντρου, δεν τους άφηνε πια περιθώρια εκλογής. Το οικονομικό τους μέλλον εμφανιζόταν τώρα πια σα συνάρτηση της δυνατότητας του ελληνικού κράτους να επιβάλει, πάντοτε με τη βοήθεια της Αγγλίας, ένα διαμοιρασμό όσο το δυνατόν συμφερεπικότερο. ... Όταν, λοιπόν, το 1910 ο Βενιζέλος κατέλαβε την εξουσία, η ελληνική μεγαλοαστική τάξη για πρώτη φορά αποδέχθηκε ομόφωνα να ρίξει το πολιτικό, και κυρίως το οικονομικό της βάρος, στην προετοιμασία της αναδίπλωσης των «εθνικών πεπρωμένων».[...] Δυο χρόνια αργότερα, ξεσπάρει ο βαλκανικός πόλεμος του 1912-1913 και την επόμενη χρονιά αρχίζει ο Μεγάλος πόλεμος. Το ανατολικό ζήτημα βαίνει προς τη λύση του, ενώ για τους Έλληνες κεφαλαιούχους διακυβεύονται πια τα πάντα. Έτσι πολλαπλασιάζονται οι χρηματοδοτήσεις των στρατιωτικών δαπανών και διατίθενται άφθονα μέσα για την οργάνωση των άτακτων ομάδων στις παραμεθόριες περιοχές. Ολόκληρη η τεράστια οικονομική υποδομή του ελληνικού μεταπρατικού συστήματος τίθεται βαθμιαία στην υπηρεσία των σχεδίων της ελληνικής κρατικής εξουσίας.